

SEKSUALNO ZLOSTAVLJANJE MALOLJETNIKA MOGUĆI PROFIL PEDOFILIJI SKLONE OSOBNOSTI KLERIKA

Ivan ŠTENGL

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vlaška 38, p.p. 432, 10 001 Zagreb
stengli@theo.kbf.hr

Sažetak

Otkrivanje seksualnih zlostavljanja malodobnih osoba od strane katoličkih klerika potaklo je zajednički napor Crkve i društvenih institucija u suočavanju s ovim poremećajem. U tu svrhu prilog iznosi fenomenologiju poremećaja i niz podataka glede stvarnog broja žrtava, stavljajući ih u opći kontekst ovog poremećaja u društvu. Etiološko pitanje nije jednoznačno odgovoreno, ali se čini da valja uzeti u obzir više čimbenika u interakciji. Prilog se zatim okreće specifičnoj situaciji počinitelja koji je i sam bio žrtva zlostavljanja, te kroz čin evocira nerazriješenu traumu identificirajući se sa žrtvom. Raspoloživa istraživanja omogućuju ocrtavanje profila osobnosti koja bi mogla razviti ovo devijantno seksualno ponašanje u za to povoljnim društvenim okolnostima.

Ključne riječi: svećenik, seksualno zlostavljanje, pedofilija, fenomenologija i etiologija poremećaja, profil osobnosti, počinitelj kao žrtva.

Uvod

Slijedom sve učestalijih otkrivanja skandala prethodnih desetljeća,¹ u SAD-u prvo 2002. godine Boston Globe,² a zatim 2004. i 2006. godine John Jay

¹ Usp. Mary Gail FRAWLEY-O'DEA, The history and consequences of the sexual-abuse crisis in the Catholic Church, u: *Studies in Gender and Sexuality*, 5 (2004.) 1, 11-18. Derek P. Farrell posebno ističe godinu 1998. kad je u javnost izišla vijest o slučaju p. Rudolpha Kosa. Usp. Derek P. FARRELL, An historical viewpoint of sexual abuse perpetrated by clergy and religious, u: *Journal of Religion & Abuse*, 6 (2004.) 2, 58-61; Derek P. FARRELL, Sexual abuse perpetrated by Roman Catholic priests and religious, u: *Mental Health Religion & Culture*, 12 (2009.) 1, 39-55.

² Usp. BOSTON GLOBE INVESTIGATIVE STAFF, *Betrayal. The crisis in the Catholic Church*, New York, 2002.

College³ objavljuju iscrpna izvješća o seksualnom zlostavljanju maloljetnika od strane katoličkih klerika. Događaji su izazvali visok interes i polarizirajuće stavove u javnosti, pokrenuli niz diskusija i specifičnih studija, reakcije bijesa i razočaranja i jednako vehementne defenzivnosti, potakli žrtve da prokažu zlostavljalatelje, iako događaji sežu u povijest od pred nekoliko desetljeća. Situacija bi povremeno kulminirala histeričnim ozračjem linča i izrazite netrpeljivosti naspram čitave Crkve zbog navodne množine zataških slučajeva skandala njezinih službenika.⁴ Prema tadašnjim predviđanjima trebao je to biti konačni moralni i financijski slom Katoličke crkve u Americi.

Mediji su značajno utjecali na formiranje javnog mnijenja preuzevši, kao i u drugim slučajevima, ulogu moderne inkvizicije: postavljaju se za paralelne istražne i sudske organe s vlastitim izvorima informacija koje plasiraju u javnost služeći se moći slobode obavještavanja i govora koji im stvara neku vrstu imuniteta sličnog onome političara, a bez odgovornosti za konzekvencije po tuđa prava i dignitet, uključujući i same žrtve za koje se navodno bore.

Dok interes za skandale u SAD-u opada i vide se pozitivni pomaci u iznalaženju konkretnih rješenja te okretanju izvornom poslanju Crkve,⁵ s vremenskim odmakom, otkrivaju se skandali klerika u ostalim dijelovima svijeta. Spomenut ćemo tek neke slučajeve u Europi. U zemlji snažne prisutnosti Katoličke crkve kao što je Irska, izlaze na vidjelo slučajevi zlostavljanja maloljetnika od strane crkvenih službenika. Godine 2009. objavljuje se

³ Usp. THE JOHN JAY COLLEGE RESEARCH TEAM, *The nature and scope of the problem of sexual abuse of minors by Catholic priests and deacons in the United States, 1950-2000*, Washington, D.C., 2004.; THE JOHN JAY COLLEGE RESEARCH TEAM, *The nature and scope of sexual abuse of minors by Catholic priests and deacons in the United States – Supplementary data analysis*, Washington, D.C., 2006. Podatci se mogu naći još u: JOHN JAY COLLEGE OF CRIMINAL JUSTICE, *The nature and scope of the problem of sexual abuse of minors by Catholic priests and deacons in the United States* (kolovoz 2005.), u: <http://www.usccb.org/nrb/johnjaystudy>.

⁴ Usp. Thomas G. PLANTE – Courtney DANIELS, *The sexual abuse crisis in the Roman Catholic Church: What psychologists and counselors should know*, u: *Pastoral Psychology*, 52 (2004.) 5, 381s; Thomas G. PLANTE, *Priests behaving badly: What do we know about priest sex offenders?*, u: *Sexual Addiction & Compulsivity*, 10 (2003.) 2-3, 93s; Derek P. FARRELL, *An historical viewpoint of sexual abuse perpetrated by clergy and religious*, 76. Sam je Sveti Otac, zajedno s kardinalima Tarcisioom Bertoneom i Angelom Sodanom, bio predmetom pokretanja optužbe Jeffa Andersona. Slučaj je bio praćen velikom međunarodnom pozornošću medija da bi dvije godine nakon toga, bez interesa javnosti, bio arhiviran – sam je pokretač tužbe odustao od daljnjeg procesa. Usp. Gianni CARDINALE, *Dov'è finita la notizia? Prima pagine per accuse inconsistenti al Papa, nulla per l'archiviazione*, u: *Avvenire*, 15. II. 2012., u: <http://www.avvenire.it/Commenti/Pagine/Dov%C3%A8-finita-la-notizia.aspx>.

⁵ Usp. Salvatore MAZZA, *Abusi, gli sforzi della Chiesa modello per l'intera società. Discorso del papa ai vescovi USA*, u: *Avvenire*, 28. XI. 2011., u: <http://www.avvenire.it/Dossier/CHIESA%20E%20PEDOFILIA/Pagine/pedofilia-sforzi-chiesa.aspx>.

»Murphy-Report« za nadbiskupiju Dublin⁶ te izvještaj za biskupiju Ferns⁷. Priznanje p. Klause Mertesa, direktora isusovačkog kolegija u Berlinu (Canisius-Kolleg), u siječnju 2010. godine da je u prošlosti bilo zlostavljanja pitomaca od strane klerika⁸ pokreće lavinu otkrivanja skandala diljem Njemačke, počevši od bavarskih biskupija, dakle Bavarske, savezne države s većinskim katoličkim stanovništvom.⁹ U Nizozemskoj je osnovana komisija na čelu s bivšim ministrom Wimom Deetmanom, a Crkva je posebno reagovala na njezin rad smatrajući ga pristranim (u javnost su se plasirale statistike koje ne odgovaraju istini), pa se tražilo osnivanje nezavisne komisije.¹⁰ Skandala nisu pošteđena ni imena značajnih osoba iz života Crkve. Možemo spomenuti tek slučaj Marciala Maciela Degollada, utemeljitelja Kristovih legionara, kojem se otkriva neuredni spolni život, jer se seksualno okoristio sjemeništarcima te da se iz njegova prikrivenog bračnog života rodilo troje djece.¹¹

Pod pritiskom javnosti crkvena hijerarhija pokazuje spremnost rasvijetliti svaki pojedini slučaj ne bi li zlostavljalatelj pojedinačno odgovarao za svoja djela. Hijerarhija se u isto vrijeme izrijekom distancira od njih.¹² S tim u skladu Biskupska konferencija Njemačke »još jasnijim« tekstom od onog iz 2002. godine (datiran je 23. kolovoza 2010.) pokazuje koliko ozbiljno shvaća situaciju.¹³ Biskupska konferencija Švicarske jednako tako objavljuje statističke

⁶ Usp. COMMISSION OF INVESTIGATION, Report into the Catholic archdiocese of Dublin. July 2009, u: <http://www.justice.ie/en/JELR/Pages/PB09000504>. Dokument je plod suradnje Ministarstva pravosuđa i crkvene vlasti.

⁷ Godišnja izvješća od 2007. godine naovamo dostupna su na *web*-stranci: <http://www.oneinfour.ie/resources/>. Čitava je *web*-stranica »One in Four« posvećena toj tematici te predstavlja platformu za komunikaciju sa žrtvama pedofilnog nasilja.

⁸ Više informacija moguće je dobiti direktno s *web*-stranice: <http://www.canisius.de>.

⁹ Detaljnu kronologiju zbivanja pratio je *Herder Korrespondenzblatt*. Samo on objavljuje sedamnaest priloga o toj problematici, a posebno valja izdvojiti brojeve od 5 do 8, godište izlaženja 64, u 2010. godini.

¹⁰ Usp. Olanda, pedofilia vasto scandalo sociale. I vescovi: e ora fare giustizia, u: *Avvenire*, 16. XII. 2011., u: <http://www.avvenire.it/Chiesa/Pagine/olanda-abusi.aspx>. Njima nasuprot Crkva podastire svoje brojke.

¹¹ Vijest donosi Služba za odnose s javnošću 1. svibnja 2010. godine pod naslovom Comunicato della Santa Sede sulla visita apostolica alla Congregazione dei Legionari di Cristo, u: http://www.vatican.va/resources/resources_comunicato-legionari-cristo-2010_it.html.

¹² Usp. Michael N. KANE, Investigating attitudes of Catholic priests toward the media and the US Conference of Catholic Bishops response to the sexual abuse scandals of 2002, u: *Mental Health, Religion & Culture*, 11 (2008.) 6, 579-595.

¹³ Usp. DIE DEUTSCHE BISCHOFSKONFERENZ, Leitlinien für den Umgang mit sexuellem Missbrauch Minderjähriger durch Kleriker, Ordensangehörige und andere Mitarbeiterinnen und Mitarbeiter im Bereich der Deutschen Bischofskonferenz, 31. VIII. 2010. (132a), u: <http://www.dbk.de>.

podatke svih dosad prikupljenih slučajeva zlostavljanja maloljetnika od strane posvećenih osoba. Ujedno konstatira da se smjernice iz 2002. godine dobro provode.¹⁴ Godišnje izvješće Biskupske konferencije SAD-a za prošlu godinu jednako tako daje uvid u trenutno stanje: brojeve sumnjivih slučajeva, onih koji su trenutno u obradi te spremnost Crkve na suradnju s civilnim tijelima pravosuđa.¹⁵ U Hrvatskoj su dosad pokrenuta i osudom zaključena tri sudska slučaja.

U jeku otkrivanja skandala papa Benedikt XVI. za posjeta Velikoj Britaniji u Birminghamu traži od biskupa odlučnu borbu protiv seksualnog zlostavljanja maloljetnika od strane klera te potiče na suradnju sa svim institucijama: u ekumenskom dijalogu s Anglikanskom crkvom i nadležnim državnim tijelima. Sam problem, daje se iščitati iz obraćanja Pape, prelazi okvire Crkve i valja ga staviti u opći društveni kontekst.¹⁶

Među inicijativama valja istaknuti da je Sveta Stolica otvorila poseban *web*-prostor pod naslovom: »Abuso sui minori. La risposta della Chiesa«. *Web*-stranica dostupna je većim dijelom na svim svjetskim jezicima, a uključuje naputak *Normae de gravioribus delictis*, dokumente, odnosno intervente vezane uz njegovo tumačenje, te predstavlja događanja i inicijative Svete Stolice vezane uz tu tematiku.¹⁷ *Avvenire*, dnevne novine bliske Svetoj Stolici, pomno prate zbivanja u svijetu koja se tiču tog pitanja.¹⁸ Velik broj nacionalnih i lokalnih Crkava postavlja posebne povjerenike za kontakt sa zlostavljanim osobama, nude im se informacije i konkretna pravna i terapijska pomoć.¹⁹ Osim osude samog čina zlostavljanja, pozornost se okreće i samoj

¹⁴ Usp. DIE SCHWEIZER BISCHOFSKONFERENZ, Mediencommuniqué der 288. Ordentlichen Versammlung der Schweizer Bischofskonferenz (SBK) vom 31. Mai bis 2. Juni 2010. in Einsiedeln, u: *Schweizerische Kirchenzeitung*, 178 (2010.) 23, 453s. Tekst je dostupan na *web*-stranici: <http://www.kath.ch/skz>.

¹⁵ Iz izvješća je razvidno kako je prošle godine prijavljeno 683 slučajeva od kojih se 68% odnosi na vrijeme između 1960. i 1984. godine, najviše za godine između 1975. i 1979. godine. Od prijavljenih, u 3% (21 slučaj) riječ je o maloljetnim osobama: 7 slučajeva civilna pravosudna tijela smatraju vjerodostojnima, 3 smatraju lažnim prijavama, dok je ostatak slučajeva pravosuđu teško rasvijetliti. Usp. Chiesa Usa e abusi sessuali: guardia sempre più alta, calano le denunce, u: *Avvenire*, 11. IV. 2012., u: <http://www.avvenire.it/Chiesa/Pagine/chiesa-usa-abusi-.aspx>.

¹⁶ Usp. BENEDICT XVI, Meeting with the bishops of England, Scotland and Wales. Chapel of the Francis Martin House, Scott College – Birmingham, Sunday, 19 September 2010, u: http://www.vatican.va/holy-father/benedict_xvi/speeches/2010/september/documents/hf_ben-xvi-spe20100919-vescovi-inghilterra_en.html.

¹⁷ Vidi: http://www.vatican.va/resources/index_it.htm.

¹⁸ Do zadnje redakcije ovog teksta pronađeno gotovo 140 priloga u arhivi novina.

¹⁹ Slijedom međunarodnog simpozija na temu zlostavljanja djece od strane klerika (izvješće na službenoj stranici Papinskog sveučilišta Gregoriana), inicijativom spomenutog crkvenog učilišta i nadbiskupije München i Freising, u Bavarskoj je osnovan međunarodni

osobnosti zlostavljalca, psihopatoplastici poremećaja, mogućnostima liječenja i rehabilitacije, ali ujedno potiče i domišljanje samog identiteta posvećene osobe.²⁰ Kompleksnost problema posvješćuje nužnost interdisciplinarnе suradnje sa specifičnim znanostima, već postojećim socijalnim službama i institucijama specijalizirane (psihoterapeutske pomoći, a velik broj Crkava uređuje vlastite ustanove za zbrinjavanje klerika s ovim tipom poteškoća.

Vjerojatno pod dojmom težine prijestupa interes je istraživača u prvo vrijeme bio okrenut prvenstveno žrtvama seksualnog zlostavljanja, a tek s vremenom postaju učestalije studije osobnosti počinitelja. One su uz ostalo pokazale da, za razliku od opće raširenog mnijenja, seksualni poremećaji u klerika ipak nemaju tolike specifičnosti u odnosu na ostatak prijestupnika ove vrste po svojoj učestalosti, fenomenologiji i etiologiji, te da su uglavnom svedivi na ulogu i mjesto svećenika u Crkvi i društvu.²¹ Otuda i nakana ovoga priloga: osvijetliti ovaj nemili fenomen uvidom u stvarno stanje te ukazati na neke odrednice osobnosti mogućeg počinitelja seksualnog zlostavljanja ne bi li se u Crkvi pospješila senzibilnost u preventivnom i odgojnom radu njezinih službenika – zadatak ne samo službeno postavljenih odgajatelja nego odgovornost cijele crkvene zajednice u izboru i formiranju svojih predsjedatelja. S druge strane, uvidom u poremećaj ove vrste prilog može biti valjana potpora radu nadležnih tijela ako bi morala suočiti konkretan slučaj u postupku pred Crkvenim sudom.

Kao i u svakom drugom pokušaju ovakve vrste, otvara se mogućnost rizika stvaranja stereotipa i etiketiranja ili se može stvoriti dojam jednoznačnosti a time jednostranosti. Aktualnost je ovog članka prvenstveno u tome što hrvatsko govorno područje ne obiluje sličnim studijama.

Centar za zaštitu djeteta koji je počeo s djelovanjem 20. siječnja 2012. godine. Vidi: Zentrum für Kinderschutz. Zentrum für Kinderschutz in München eröffnet. Monsignore Franzl weihte Einrichtung zur Stärkung der Missbrauchsprävention, u: <http://www.erzbistum-muenchen.de/Page022010.aspx>. Više informacija moguće je pronaći još na web-stranici: www.elearning-childprotection.com.

²⁰ Usp. Anita CARLSTEDT I DR., Mental disorders and DSM-IV paedophilia in 185 subjects convicted of sexual child abuse, u: *Nordic Journal of Psychiatry*, 59 (2005.) 6, 534-537.

²¹ Izbijanje skandala treba zapravo smjestiti u kontekst povećane senzibilnosti – barem u nekim vremenskim razmacima – za prisutnost ovakvih poremećaja u društvu, posebno u obiteljskom okruženju. Usp. Cornelia KAZIS (ur.), *Dem Schweigen ein Ende. Sexuelle Ausbeutung von Kindern in der Familie*, Basel, 1994.

1. Slučajevi zlostavljanja: pogled u brojke i njihovo razumijevanje

Problem pedofilije ne javlja se u povijesti Crkve prvi put tek u naše vrijeme, ali jednako tako nije njezin specifikum.²² Budući da je zadnja kriza izazvala veherentnu reakciju kako žrtava tako i javnosti, postoji rizik emotivnih presuda, bez uvida u realno stanje. Dostupne brojke jednako se tako ne smiju uzeti u apsolutnom smislu, nego im valja prizvati kontekst, uključujući i činjenicu da iz čitavog niza razloga one vjerojatno nikad neće biti potpune. Jedan od iznimno važnih elemenata za razumijevanje konteksta bit će svakako učestalost izbijanja skandala u vrijeme koje krizne situacije u Crkvi i/ili društvu. Često se tad otvaraju stare diskusije s nostalgичnim prizivanjem alternativa, kao naprimjer pitanje svećeničkog celibata i ređenja žena, stav crkvenog učiteljstva o određenim tematikama seksualnog i obiteljskog morala i slično.²³ One ostavljaju dojam da se frustrirajućem stanju i osjećaju bespomoćnosti zbog crkvene i društvene situacije traže krivci, a nekad odvrćaju pozornost od dubljih problema koji bi možda iziskivali koju radikalnu promjenu. Na skandale izgleda skreću pozornost posebno brojčano manje i mlađe religijske zajednice, te izrijeком protivnici Crkve. Prvima bi ovakve situacije mogle pomoći konsolidiranju vlastitih redova i uvećanju unutarnje kohezije, smanjenju straha i osjećaja ugroženosti od tako masovne i značajne institucije te vlastitoj promociji na društvenoj sceni.²⁴ Situacija može biti iskorištena u svrhu ekonomskog profita i rušenja ugleda Crkve, kojoj se na taj način želi umanjiti društveni utjecaj.²⁵

²² Usp. Kathryn A. DALE – Judith L. ALPERT, Hiding behind the cloth. Child sexual abuse and the Catholic Church, u: *Journal of Child Sexual Abuse*, 16 (2007.) 3, 61ss; Thomas P. DOYLE – A. W. Richard SIPE – Patrick J. WALL, *Sex, priests, and secret codes. The Catholic Church's 2000-year paper trail of sexual abuse*, Los Angeles, 2006., 61s; Derek P. FARRELL, Sexual abuse perpetrated by Roman Catholic priests and religious, 39-42; Caroline T. SCHROEDER, Queer eye for the ascetic guy? Homoeroticism, children, and the making of monks in late antique Egypt, u: *Journal of the American Academy of Religion*, 77 (2009.) 2, 333-347.

²³ Kao primjer iznosimo, zadnju u nizu, iznimno jaku unutarcrkvenu diskusiju o dopuštenju pristupanja sakramentima rastavljenim i ponovno oženjenim osobama u Švicarskoj, o kojoj izvješćuju zadnji brojevi službenog glasila *Schweizerische Kirchenzeitung* (uključno broj 13/2012.).

²⁴ U prilog tome govore biografske informacije o istraživačima koji su pokazali svoj znanstveni interes za situaciju u Katoličkoj crkvi: mnogi od njih su pripadnici drugih konfesionalnih institucija.

²⁵ Valja imati na pameti da se s Crkvom identificira oko 20% svjetske, odnosno 25% američke populacije, ona uživa tradiciju i kontinuitet od dva tisućljeća, prisutna je u svim porama društva, u kulturi, školstvu, zdravstvu, društveno korisnim uslugama i slično. Usp. Derek P. FARRELL, An historical viewpoint of sexual abuse perpetrated by clergy and religious, 74s.

Od optužaba na račun Crkve valja ipak izdvojiti prvenstveno njezinu nedosljednost: dok Učitelj visoko pozicionira dijete (usp. Mt 19,13-15; Lk 17,2; 18,15-17), povijesne okolnosti, i konkretno slučaj pedofilije, govore drukčije.²⁶ Licemjernim se smatra rigidnost u učenju koje ni njezini službenici nisu u stanju slijediti.²⁷ Oni bi bili zoran primjer kako katoličko moralno učenje zapravo onemogućuje integriranje seksualnosti u cjelovitost osobnosti.²⁸ Crkva, čini se, propovijeda društvu prokazujući mane i pogreške i nameće vlastite stavove implicitno ih proglašavajući objektivnim i univerzalnim vrednotama, i zato obvezujućima ne samo za njezine pripadnike, a istovremeno kad bude izložena kritici, ponašala se defenzivno i netransparentno, jer nije spremna na promjene svog ustroja,²⁹ odnosno ne želi se odreći pozicije moći.³⁰

Prethodno spominjana tek neka od izvješća, uzeta kao primjer, a sve su brojnija u Europi, daju uvid u učestalost seksualnog prijestupa među klericima. Dostupnost brojki ipak nije umanjila napetost nasuprotnih strana. Braneci se od javnog linča, s pravom se ističe netrpeljivost naspram Crkve i manipulacija brojkama, budući da klerici nisu češći prijestupnici od ostatka populacije.³¹ Za protivnike pak ovakav stav predstavlja samo još jedan dokaz

²⁶ Usp. *Isto*, 42, 46-49.

²⁷ Govorit će se o »*the secret sexual word of the clergy*« i o »*moral fluidity*«. Usp. Jane ANDERSON, *The contest of moralities. Negotiating compulsory celibacy and sexual intimacy in the Roman Catholic priesthood*, u: *The Australian Journal of Anthropology*, 18 (2007.) 1, 1-17.

²⁸ Usp. Myra HIDALGO, *Sexual abuse and the culture of Catholicism: How priests and nuns become perpetrators*, New York, 2007., posebno 102s.

²⁹ Usp. Thomas P. DOYLE, *Clericalism: Enabler of clergy sexual abuse*, u: *Pastoral Psychology*, 54 (2006.) 3, 189-213; William A. DONOHUE, *The problem with clericalism*, u: *Society*, 49 (2003.) 3, 41s; Kathryn A. DALE – Judith L. ALPERT, *Hiding behind the cloth*, 68ss.

³⁰ Usp. Mary Gail FRAWLEY-O'DEA, *Psychological anatomy of the Catholic sexual abuse scandal*, u: *Studies in Gender and Sexuality*, 5 (2004.) 2, 123s; Clare McGRATH-MERKLE, *Generativity and the U.S. Roman Catholic bishops' responses to priests' sexual abuse of minors*, u: *Journal of Religion and Health*, 49 (2010.) 1, 73-86.

³¹ Usp. Kathryn A. DALE – Judith L. ALPERT, *Hiding behind the cloth*, 70. Seksualna nastranost ove vrste pojavljuje se u podjednakoj mjeri kod službenika ostalih religijskih skupina: reformiranih, Židova, muslimana i drugih, te je prisutna u svim profesijama koje omogućuju neposredan kontakt s mladim osobama: učitelji, treneri, sportski djelatnici, sve do vozača autobusa. Ni sama psihoterapeutska struka nije imuna od povreda ove vrste: prema podacima od 1 do 7% ženskih, kod muških 2 do 17%, psihoterapeuta uđe u seksualne veze sa svojim pacijentima. Projekcije govore o oko 10% ovakvih poremećaja među osobama koje se profesionalno bave djecom. Općenito, oko 17% ženskih osoba i 12% muških Amerikanaca izvješćuju da su bili žrtve seksualnog zlostavljanja u djetinjstvu. Uvid u dosad provedena istraživanja vidi u: Ryan C. W. HALL – Richard C. W. HALL, *A profile of pedophilia: definition, characteristics of offenders, recidivism, treatment outcomes, and forensic issues*, u: *Mayo Clinic Proceedings*, 82 (2007.) 4, 459-461. Kao posebno ugrožena skupina pokazala su se djeca s posebnim potrebama. Usp.

arogancije i omalovažavanja žrtava, izaziva njihov bijes i osjećaj poniženosti. Daleko glasniju podršku javnosti i određenih medija, zadobivaju posljednji.³² Interes javnosti izgleda da je potaknut uz ostalo i nejasnim statusom klerika (svećenika) u društvu koje je u mijeni te promišljanjem njegova identiteta slijedom zadnjeg općeg Koncila.³³ Na svećenika se s jedne strane stavljaju dodatna očekivanja da bi s druge strane njegov lik po mnogo čemu ostao identičan predodžbi prijašnjih stoljeća.³⁴ Kao službenik svetoga (*alter Christus*) on u obiteljima privrženima Crkvi uživa iznimno visok ugled,³⁵ da bi u isto vrijeme bio udaljen od stvarnosti, obavijan misterioznim i na taj način poslužio kao objekt idealiziranja, transferencije i projekcije, odnosno bijega od krute stvarnosti. Tako naprimjer u slučajevima poteškoća u obiteljskom životu on može postati nadomjestak za manjkavu mušku figuru, značajnu u emotivnom i psihološkom razvoju.³⁶ Iz ovakve perspektive moguće je interpretirati kako to da se svećeniku, kao predstavniku institucije i ne kao pojedincu, moglo pokloniti apsolutno povjerenje, a kad se pak ono pokazalo naivnim, uslijedila je reakcija straha, razočaranja i bijesa, distanciranja naspram svih službenika Crkve.³⁷ Vjerojatno ovdje leži i razlog razlike u mjerilima: dok crkvenog službenika javnost beskompromisno osuđuje, neka druga javna osoba može doživjeti razumijevanje, sve do potpore intelektualne i umjetničke elite (naprimjer slučaj filmskog redatelja Polanskog, kojeg Švicarska nije izručila američkom pravosuđu).

Denise SKARBEEK – Karen HAHN – Patricia PARRISH, Stop sexual abuse in special education: An ecological model of prevention and intervention strategies for sexual abuse in special education, u: *Sexuality & Disability*, 27 (2009.) 3, 155s.

³² Usp. Derek P. FARRELL, An historical viewpoint of sexual abuse perpetrated by clergy and religious, 49s.

³³ Usp. Richard LENNAN, Deconstructing the Priesthood, u: *The Australasian Catholic Record*, 87 (2010.) 2, 162-177.

³⁴ Usp. Anna HENNERSPERGER, *Ein ein(z)iges Presbyterium. Zur Personalentwicklung von Priestern*, Ostfildern, 2002., 17.

³⁵ Usp. Anson SHUPE, *Spoils of the Kingdom: Clergy misconduct and religious community*, Chicago, 2007., 120; Leslie H. WIND – James M. SULLIVAN – Daniel J. LEVINS, Survivors' perspectives on the impact of clergy sexual abuse on families of origin, u: *Journal of Child Sexual Abuse*, 17 (2008.) 3-4, 240ss; Joseph J. GUIDO, A unique betrayal: Clergy sexual abuse in the context of the Catholic religious tradition, u: *Journal of Child Sexual Abuse*, 17 (2008.) 3-4, 257s, 261-265.

³⁶ Usp. Paul J. ISELY I DR., In their own voices: a qualitative study of men abused as children by Catholic clergy, u: *Journal of Child Sexual Abuse*, 17 (2008.) 3-4, 204s.

³⁷ Usp. Paul M. KLINE – Robert McMACKIN – Edna LEZOTTE, The impact of the clergy abuse, scandal on parish communities, u: *Journal of Child Sexual Abuse*, 17 (2008.) 3-4, 293ss. Autori istraživanja ukazuju na stvaranje diferenciranije slike i stava kod vjernika naspram situacije ako se s njima o njoj diskutira, podastiru im se argumenti i ne zauzima obrambeni stav.

Dostupne statistike glede slučajeva zlostavljanja ne daju zaokruženu sliku, no ne valja ih pripisati tek zlonamjernosti ili nemaru crkvenih vlasti. Jednako tako, svaki pojedinačni skandal valja staviti u opći kontekst prisutnosti ovog poremećaja u društvu. Oprezu glede brojki razlog je prije svega sama nejedinstvenost definiranja seksualnog zlostavljanja maloljetnika³⁸ te kriteriji i način po kojima će se ono utvrđivati. Oni moraju uz ostalo osigurati poštovanje i diskretnost zlostavljanoj osobi, da bi se svela na minimum trauma evociranja zlostavljanja, a da bi se u isto vrijeme morala eliminirati mogućnost koristoljublja i mozebitne manipulacije, što je posebno slučaj kod optužaba s odmakom u vremenu.³⁹ Poimanje zlostavljanja uvjetovano je, uz ostalo, kulturološkim i društvenim zasadama te nosi breme povijesnog razvoja. Sve će to pridonijeti razlici u osjetljivosti na težinu ovog prijestupa i ogledat će se u društvenim odrednicama prava i sloboda te zakonskih sankcija kažnjivoga.⁴⁰ Kad se usporede zakonske odredbe različitih zemalja, moguće je uočiti proturječnosti među njima, a nedorečenosti ne isključuju mogućnost zloporabe u samim okvirima zakona.⁴¹ Komplexnosti situacije čini se da je pridonio posebno razvoj snošljivosti, novo poimanje spolnosti i seksualne osviještenosti 60-ih i 70-ih godina prošlog stoljeća, a kao reakcija na prethodna prohibitivna vremena i »patronimiju«⁴² te slijedom

³⁸ Usp. Ryan C. W. HALL – Richard C. W. HALL, A profile of pedophilia, 459s.

³⁹ Glede parametara za utvrđivanje seksualnog zlostavljanja maloljetnika valja upozoriti na široku diskusiju koja prethodi novoj verziji DSM-a. Usp. Jerome C. WAKÉFIELD, DSM-5 proposed diagnostic criteria for sexual paraphilias: Tensions between diagnostic validity and forensic utility, u: *International Journal of Law and Psychiatry*, 34 (2011.) 3, posebno 203-208.

⁴⁰ Kroz povijest, a i neke današnje kulture, kao naprimjer one u Africi, Aziji, Centralnoj Americi i Južnoj Americi, vrlo su fleksibilne glede shvaćanja seksualne sklonosti prema maloljetnicima. Usp. Michael C. SETO, Pedophilia and sexual offenses against children, u: *Annual Review of Sex Research*, 15 (2004.), 347s.

⁴¹ Usp. Gabrielle RUSSELL, Pedophiles in wonderland. Censoring the sinful in cyberspace, u: *The Journal of Criminal Law & Criminology*, 98 (2008.) 4, 1467-1499; Michael C. BAURMANN, Sexuality, adolescence and the criminal law. The perspective of criminology, u: *Journal of Psychology & Human Sexuality*, 16 (2004.) 2-3, 71-87.

⁴² Usp. Lilian HOFMEISTER, 14 to 18 year olds as »children« by law? Reflections on developments in national and European law, u: *Journal of Psychology & Human Sexuality*, 16 (2004.) 2-3, 63-70. O zahtjevu za tolerancijom i dopustivošću »međugeneracijske intimnosti« kao jednakopravnog oblika spolnog života vidi u: David L. RIEGEL, Pedophilia, pejoration, and prejudice: inquiry by insinuation, argument by accusation, u: *Sexuality & Culture*, 9 (2005.) 1, 88-97. Budući da ima u vidu psihološku stranu problematike, ovaj rad tek upućuje na neke tekstove koji mogu ilustrirati složenost situacije. Tako naprimjer socijalna revnost osigurati mladoj osobi što ranije društvena i politička prava i slobode, stavlja pred zakonodavca problem definiranja djeteta: dok mu s jedne strane želi što ranije dodijeliti status i dostojanstvo odrasle osobe, u kaznenom pravu stvara pomutnju, gdje staviti gornju dobnu granicu djeteta da bi se jedno djelo smatralo »seksualnim zlostavljanjem djeteta«, odnosno »dječjom pornografijom« i kao takvo sankcioniralo

procesa globalizacije.⁴³ Nova situacija u industrijaliziranim zemljama omogućila je ne samo više sloboda u seksualnom životu nego je javnost oblikovala za toleranciju istospolnih ljubavnih veza i »međugeneracijsku intimnost«.⁴⁴ Slijedom prethodno rečenoga, zakonodavstvo depenalizira čitav niz dosadašnjih prijestupa tako da se mnoga od njih daju svesti tek na definiranje »age of consent«⁴⁵. Nepotpunosti brojki, i zato mogućnost manipulacije njima, pridonosi konačno činjenica da ima osoba koje zlostavljanje nisu doživjele kao traumu, vrlo često zbog tadašnje nerazvijene kognitivne sposobnosti i malog životnog iskustva, odnosno neupućenosti, amnezije,⁴⁶ aktivnog isključenja pamćenja glede čina zlostavljanja ili distorzijom percepcije (naprimjer racionalizacijom) te zbog prijetnji i straha od eventualnih posljedica.⁴⁷ U slučaju takvih, tek iz perspektive odrasle osobe, nekad kroz neadekvatne reakcije u specifičnim okolnostima (naprimjer neshvatljiva anksioznost, bijeg, bijes) koje služe kao okidač proživljene traume (*anxiety-provoking topic*), moguće je dobiti tek indicije događaja prošlosti.⁴⁸

kaznom. Usp. Helmut GRAUPNER, The 17-year-old child. An absurdity of the late 20th century, u: *Journal of Psychology & Human Sexuality*, 16 (2004.) 2-3, 7-24. U smislu prethodno rečenoga, velik je broj društava postao tolerantan prema ranom ulasku u seksualnu aktivnost. S pravne strane to stvara teškoću u određivanju donje dobne granice za slobodu seksualne aktivnosti i time slobodu partnerstva, što bi imalo za posljedicu praktično depenaliziranje efebofilije i hebofilije. Općenito, tendencija je smatrati zlostavljanjem gotovo isključivo slučajeve (fizičkog) nasilja te ih se sankcionira kad postoji legalna prijava. Usp. David WEISS – Vern L. BULLOUGH, Adolescent American sex, u: Helmut GRAUPNER – Vern L. BULLOUGH (ur.), *Adolescence, sexuality, and criminal Law: Multidisciplinary Perspectives*, New York, 2004., 43-53.

Crkveni se zakonik sa svoje strane određuje prema problematici seksualnog zlostavljanja od strane klerika. Ne ulazeći u pravno područje, ovdje se tek upućuje na prilog: Josip ŠALKOVIĆ, Kažnjiva djela klerika protiv šeste Božje zapovijedi (kan. 1395), u: *Bogoslovska smotra*, 79 (2009.) 2, 247-273. Prilog valja dopuniti novim pravnim posljedicama, sukladno odredbama i nuputcima nakon vremena objave toga članka.

⁴³ Usp. Abigail BRAY, The question of intolerance. 'Corporate paedophilia' and child sexual abuse moral panics, u: *Australian Feminist Studies*, 23 (2008.) 57, 324-329; Elisabeth YOUNG-BRUEHL, Sexual diversity in cosmopolitan perspective, u: *Studies in Gender and Sexuality*, 11 (2010.) 1, 1-9; Ron O'GRADY, Eradicating pedophilia. Toward the humanization of society, u: *Journal of International Affairs*, 55 (2001.) 1, 123ss.

⁴⁴ Ima autora koji će zbog toga govoriti o »kulturi pedofilije«. Usp. Giovanni CUCCI – Hans ZOLLNER, *Crkva i pedofilija. Psihološko-pastoralni pristup*, Zagreb, 2011., 47-62.

⁴⁵ Usp. Jane NUNES, Outpatient treatment of the sexually compulsive ephebophile, u: *Sexual Addiction & Compulsivity*, 10 (2003.) 1, 24; Harris MIRKIN, The pattern of sexual politics: feminism, homosexuality and pedophilia, u: *The Journal of Homosexuality*, 37 (1999.) 2, 1-24.

⁴⁶ Usp. Tammy SCHULTZ – J. Lawrence PASSMORE – Carol Y. YODER, Emotional closeness with perpetrators and amnesia for child sexual abuse, u: *Journal of Child Sexual Abuse*, 12 (2003.) 1, 67-88.

⁴⁷ Usp. Kathryn A. DALE – Judith L. ALPERT, Hiding behind the cloth, 68.

⁴⁸ Usp. Vesna ČORIĆ – Gordana BULJAN FLANDER – Domagoj ŠTIMAC, Seksualno zlostavljanje djece: dijagnostička obrada i čimbenici koji utječu na razotkrivanje, u:

Istraživači su pokušali učiniti procjenu stanja: brojke značajno divergiraju kao i njihovo tumačenje,⁴⁹ a čini se da ona nije potpuno imuna na implicitan stav u odnosu na problematiku.⁵⁰ Tek ilustracije radi: Loftus i Camargo (1992.) govore o 2,7% pedofila i 8,4% efebofila među klericima; Connors (1994.) o 0,2% pedofila i 5-8% efebofila; Sipe (1990., 1995.) o 2%, odnosno 4%; Jenkins (1996.) o 0,3% slučajeva pedofilije te između 2 i 4% efebofilije. Iz dostupnih brojki razvidno je da se radi o daleko većem broju slučajeva gdje je počinjen seksualni prijestup u odnosu na osobe koje su ušle u pubertet (oko 80%).⁵¹ Imajući u vidu prethodne pripomene, izgleda da bi svakako valjalo kombinirati statističke izvještaje o podnesenim tužbama s procjenama istraživanja, ne bi li se dobila što obuhvatnija slika stanja.⁵²

2. Fenomenologija poremećaja

*Dijagnostički i statistički priručnik za duševne poremećaje*⁵³ siglom F65.4 smješta pedofiliju u skupinu seksualnih poremećaja i poremećaja spolnog identiteta i opisuje ju kao seksualnu aktivnost odrasle osobe u odnosu na dijete

Paediatrica Croatica, 52 (2008.) 4, 263-267. Izgleda da se još uvijek premalo uzima u obzir specifičan tijek razvoja osobnosti mlade osobe: njezina kognitivna zrelost za spoznaju da je zlorabljena (naivnost, manjak životnog iskustva), zbog kojeg ne uspijeva dokučiti složen proces manipulacije koji zlostavljaatelj razvija ne bi li ju privolio na dobivanje vlastita užitka. Usp. R. Danielle EGAN – Gail HAWKES, Girls, sexuality and the strange carnalities of advertisements. Deconstructing the discourse of corporate paedophilia, u: *Australian Feminist Studies*, 23 (2008.) 57, 307-311.

⁴⁹ Usp. Gerard J. McGLONE, The pedophile and the pious. Towards a new understanding of sexually offending and non-offending Roman Catholic priests, u: *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 8 (2003.) 1-2, 117-120; Thomas G. PLANTE, Priests behaving badly, 94; Clare McGRATH-MERKLE, Generativity and the U.S. Roman Catholic bishops' responses to priests' sexual abuse of minors, 74.

⁵⁰ Kao primjer mogu poslužiti sljedeći prilozi (posebno tablice 5 i 6) u kojima autori točno određuju kojim će radnjama smatrati seksualno zlostavljanje: Peter CIMBOLIC – Pam CARTOR, Looking at Ephebophilia through the lens of cleric sexual abuse, u: *Sexual Addiction & Compulsivity*, 13 (2006.) 4, 354s; Thomas G. PLANTE – Courtney DANIELS, The sexual abuse crisis in the Roman Catholic Church, 382s.

⁵¹ Usp. Karen J. TERRY, Understanding the sexual abuse crisis in the Catholic Church. Challenges with prevention policies, u: *Victims and Offenders*, 3 (2008.) 1, 34ss; Thomas G. PLANTE – Courtney DANIELS, The sexual abuse crisis in the Roman Catholic Church, 383s; Thomas G. PLANTE, Priests behaving badly, 94s. Podatke spominjanih istraživača te metode njihove procjene lako je iščitati u originalnim tekstovima, slijedeći navedene referencije u tekstu.

⁵² Usp. Danielle A. BLACK – Richard E. HEYMAN – Amy M. SMITH SLEP, Risk factors for child sexual abuse, u: *Aggression and Violent Behavior*, 6 (2001.) 2-3, 203-205.

⁵³ Usp. AMERIČKA PSIHIJATRIJSKA UDRUGA, *Dijagnostički i statistički priručnik za duševne poremećaje*, Jastrebarsko, 1996. Uz DSM-IV i MKB-10 prepoznaje poremećaje u spolnom životu i identitetu; ovdje se preferira prvi, kao što to čini većina publikacija.

(starije od 13 godina ili mlađe), ili se odnosi na osobu barem pet godina stariju od djeteta, a da nije punoljetna pred zakonom.⁵⁴ Literatura razlikuje dva osnovna oblika ovog devijantnog seksualnog ponašanja: a) pedofiliju, koju karakterizira sklonost odrasle osobe prema djeci u dobi od prve do otprilike trinaeste godine, i b) efebofiliju, odnosno hebofiliju, koja predstavlja poremećaj seksualne sklonosti prema maloljetnicima od 13. godine do punoljetnosti.⁵⁵

Dijagnostika mora uzeti u obzir prethodno spominjani kulturološki i pravni okvir. Valja nadalje navesti radi li se o seksualnoj sklonosti prema djeci jednog spola ili oba podjednako, je li atrakcija ograničena na incest (što u našem kontekstu vjerojatno nije slučaj) te je li on isključivog oblika ili nije. Što se tiče dobi, kad je riječ o djevojčicama, atrakcija je češća prema djeci između 8. i 10. godine života, dok su muške žrtve nešto starije. Češća je pojava sklonosti prema maloljetnicama, nego prema maloljetnicima. Poremećaj se javlja uglavnom u doba adolescencije, u vrijeme konačnog definiranja spolnog identiteta zbog genitalne zrelosti i sposobnosti za spolni život, iako ga osoba nekad postane svjesna tek u srednjoj dobi. Tijek je obično kroničan, posebno kod osoba sklonih muškoj djeci, a i recidivi su dvostruko veći nego kod onih koji su skloni ženskoj djeci.⁵⁶ Aktivnosti koje će pružiti seksualno zadovoljstvo mogu obuhvaćati samo maštanje i promatranje, diranje (ne nužno seksualne

⁵⁴ Usp. C. R. WILLIAMS – Sandra DRAGANICH, Admissibility of propensity evidence in paedophilia cases, u: *Deakin Law Review*, 11 (2006.) 1, 2-10. Prijedlog diferenciranja nomenklature i korelatne fenomenologije vidi u: Ryan C. W. HALL – Richard C. W. HALL, A profile of pedophilia, 457-459. U međuvremenu su autori skloni uzimati dob i psihoseksualnu razvijenost mlade osobe koja je predmetom seksualne želje kao nosive kriterije za diferenciranje ovog poremećaja. Usp. Michael C. SETO, Pedophilia and sexual offenses against children, 322s.

⁵⁵ Kurt Freund razlikovat će dodatno sklonost prema maloljetnim osobama muškog spola terminom efebofilija, dok se terminom hebofilija karakterizira seksualna sklonost prema maloljetnim osobama ženskog spola. Usp. Kurt FREUND I DR., Experimental analysis of pedophilia, u: *Behavior Research and Therapy*, 20 (1982.) 2, 105-112. Ovaj će se prilog, a u skladu s rezultatima istraživanja koja vide daleko veću stopu sklonosti zlostavljalatelja k muškom spolu zlostavljanih (64%), ograničiti na upotrebu termina efebofilija. U novoj petoj (radnoj) verziji DSM-a, predviđa se dodatna, 'hibridna' verzija poremećaja, pedohebofilija, koja će opisati sklonost prema oba spola djece. Usp. Michael CRAIG MILLER I DR., Pessimism about pedophilia. There is no cure, so the focus is on protecting children, u: *Harvard Mental Health Letter*, 27 (2010.) 1, 1; Ray BLANCHARD, The DSM diagnostic criteria for pedophilia, u: *Archives of Sexual Behavior*, 39 (2010.) 2, 304-316.

⁵⁶ Za diskusiju i specifičnosti recidiva usp. Heather M. MOULDEN I DR., Recidivism in pedophiles. An investigation using different diagnostic methods, u: *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 20 (2009.) 5, 680-701; David GREENBERG I DR., Recidivism of child molesters. A study of victim relationship with the perpetrator, u: *Child Abuse & Neglect*, 24 (2000.) 11, 1485-1494.

prirode), do izrije kom spolne aktivnosti. Za neke je prijestupnike za zadovoljenje važan određen stupanj upotrebe sile, a same radnje ne moraju imati izrije kom seksualna obilježja, a time pokazuju sličnosti sa zlostavljanjem djece u širem smislu.⁵⁷ Za približavanje svojim žrtvama osoba s pedofilijom razvija strategije poput agresije (primjena sile, ucjena i sl.) ili će se pokazivati iznimno osjećajnom (naprimjer darivanje poklona, udovoljavanje željama djeteta koje inače od strane roditelja ne bi bile ostvarene i sl.).⁵⁸ Neki od prijestupnika brinu i o socijalnom okruženju koje će pospješiti pristup djetetu: povjerenje roditelja djeteta, sve do braka s roditeljem žrtve, rjeđe stipendiranje ili usvajanje djeteta iz obitelji ili krajeva s nižim socijalnim i ekonomskim statusom. Razlog ovom posljednjem već je sama činjenica da za usvajanje valja proći provjeru institucije koja je nadležna za proces usvajanja, čime bi se prijestupnik doveo u opasnost da bude otkriven.

Komorbitet ovog poremećaja pokazao se s homoseksualnošću kad se kao seksualna orijentacija razvije u ranom iskustvu s maloljetnim osobama, i kad nije isključivog tipa.⁵⁹ Nadalje se komorbitet pokazao s poremećajima uzrokovanim psihoaktivnim tvarima i ovisnosti o alkoholu,⁶⁰ s neurozama opsevno-kompulzivne dinamike,⁶¹ s neurološkim deficitom i mentalnom retardacijom, odnosno socijalnim situacijama i biološkim predispozicijama koje mogu umanjiti inhibicije poremećenog seksualnog ponašanja.⁶²

Po fenomenologiji ovaj poremećaj može sličiti PTSP-u⁶³ i može se uobličiti u koji drugi poremećaj, kao odgovor na stres.

⁵⁷ Usp. Michel BÉNÉZECH, *Élaboration d'un test d'analyse comportementale des crimes sexuels extrafamiliaux: principes médicopsychologiques et criminologiques généraux*, u: *Annales Médico-Psychologiques*, 166 (2008.) 7, 552-557.

⁵⁸ Usp. Ryan C. W. HALL – Richard C. W. HALL, *A profile of pedophilia*, 461.

⁵⁹ Usp. Stephen BRADY, *The impact of sexual abuse on sexual identity formation in gay men*, u: *Journal of Child Sexual Abuse*, 17 (2008.) 3-4, 360ss; Gordon G. GALLUP, Jr., *Attitudes toward homosexuals and evolutionary theory. The role of evidence*, u: *Ethology and Sociobiology*, 17 (1996.) 4, 281-284.

⁶⁰ Kod toga je izuzetak intoksikacija, odnosno kronična zloraba tvari, budući da ona umanjuje seksualne potrebe i radnje. Usp. Thomas W. HAYWOOD I DR., *Psychological aspects of sexual functioning among cleric and noncleric alleged sex offenders*, u: *Sexual Abuse and Neglect*, 20 (1996.) 6, 527-536.

⁶¹ Usp. Michael C. SETO, *Pedophilia and sexual offenses against children*, 330.

⁶² Usp. Jane NUÑES, *Outpatient treatment of the sexually compulsive ephophile*, 32.

⁶³ Derek P. Farrell pronalazi sličnu fenomenologiju kod žrtava zlostavljanja s PTSP-om, no postoje značajne specifičnosti u traumi koju je proizvelo seksualno zlostavljanje, i na poseban način zlostavljanje od strane crkvene osobe, te sukladno DSM-IV predlaže da se služi dijagnostička sigla V62.89. Usp. Derek P. FARRELL, *Sexual abuse perpetrated by Roman Catholic priests and religious*, 44-50.

3. Etiološko pitanje poremećaja

Etiološko pitanje je u svakom kontekstu dijagnosticiranja poremećaja od visoke važnosti i uvelike će odrediti konačan prijedlog psihoterapeutskog tretmana.⁶⁴ U ovom slučaju struka nije dala konačnu riječ i vrlo je vjerojatno da je za pojavu poremećaja krivo više dimenzija u interakciji.⁶⁵

Neurološka su se istraživanja koncentrirala uglavnom oko hipoteze da je ovaj oblik seksualnog ponašanja poremećaj kontrole impulsa, neuobičajenog procesa percepcije i prosudbe podražaja, kao što je to prethodno uočeno u slučaju naprimjer mentalne retardacije, poremećaja s deficitima u neurološkom razvoju i oštećenjima mozga, odnosno živčanog sustava, urođenih ili stečenih. Istraživanja su se zato koncentrirala na propitivanje korelatnosti ovog poremećaja s lezijama u frontalno-temporalnom predjelu mozga koji ima utjecaj na sposobnost kognitivne prosudbe te kontrole ponašanja i impulsa,⁶⁶ zatim na razinu serotonina, jednako tako aktivnog kod kontrole impulsa,⁶⁷ a pokazali su se značajni otkloni od ostatka populacije u aktiviranju amigdale, pa dolazi do neuobičajenih prosudbi podražaja, njihova prepoznavanja i emotivnih reakcija neodgovarajućeg intenziteta. Kod pedofilije bi se dakle, prema ovoj znanstvenoj hipotezi, utro neadekvatan neurološki put podražaja i procjene seksualnog uzbuđenja vezan uz maloljetnu osobu. Kad se pomisao na mladu

⁶⁴ Usp. David G. SONGY, Psychological and spiritual treatment of Roman Catholic clerical sex offenders, u: *Sexual Addiction & Compulsivity*, 10 (2003.) 2-3, 124s.

⁶⁵ Usp. Steven FEELGOOD – Jürgen HOYER, Child molester or paedophile? Sociolegal versus psychopathological classification of sexual offenders against children, u: *Journal of Sexual Aggression*, 14 (2008.) 1, 33-43; Michael C. SETO, Pedophilia and sexual offenses against children, 351s; HARVARD MENTAL HEALTH, Pedophilia. Who are the men who »love« children in intolerable ways? And how can they be helped to change, u: *Harvard Mental Health Letter*, 20 (2004.) 7, 1ss.

⁶⁶ Usp. Boris SCHIFFER I DR., Brain response to visual sexual stimuli in homosexual pedophiles, u: *Journal for Psychiatry and Neuroscience*, 33 (2008.) 1, 23-33; Boris SCHIFFER I DR., Structural brain abnormalities in the frontostriatal system and cerebellum in pedophilia, u: *Journal of Psychiatric Research*, 41 (2007.) 9, 753-762; Gregory P. RYAN – Jeffera P. BEARWALD – Gerard McGLONE, Cognitive mediational deficits and the role of coping styles in pedophilie and ephedophilie Roman Catholic clergy, u: *Journal of Clinical Psychology*, 64 (2008.) 1, 1-16; Martin WALTER I DR., Pedophilia is linked to reduced activation in hypothalamus and lateral prefrontal cortex during visual erotic stimulation, u: *Biological Psychiatry*, 62 (2007.) 6, 698-701; Mario F. MENDEZ, What frontotemporal dementia reveals about the neurobiological basis of morality, u: *Medical Hypotheses*, 67 (2006.) 2, 411-418; Leslie M. LOTHSTEIN, Men of the flesh. Evaluation and treatment of sexually abusing priests, u: *Studies in Gender & Sexuality*, 5 (2004.) 2, 175.

⁶⁷ Usp. Michael MAES I DR., Lower Baseline Plasma Cortisol and Prolactin together with Increased Body Temperature and Higher mCPP-Induced Cortisol Responses in Men with Pedophilia, u: *Neuropsychopharmacology*, 24 (2001.) 1, 37-46; Ryan C. W. HALL – Richard C. W. HALL, A Profile of pedophilia, 463.

osobu pojavi i kod uobičajene populacije, on biva socijalno i kulturološki inhibiran, dok to ovdje nije slučaj.⁶⁸ Tom tumačenju u prilog ide i činjenica da je među seksualnim zlostavljalateljima daleko manji broj žena, budući da u gotovo svim kulturama za njih vrijede daleko stroža pravila socijalizacije seksualnosti.⁶⁹ Ovdje još valja skrenuti pozornost na istraživanja neurološkog razvoja početka puberteta koja sugeriraju da bi nastanak poremećaja valjalo tražiti u patologiji neurološkog razvoja oko 13. godine života, koji karakterizira neurofiziološka labilnost glede dominacije hemisfere mozga: kod ovog bi se poremećaja dogodio krivi odnos među hemisferama.⁷⁰ Zadnje rečeno potvrđuje kako ovaj poremećaj valja svrstati među poremećaje s mentalnim oštećenjem.⁷¹

Posebno, kad je riječ o poremećajima u kognitivnom području, uz već spominjane otklone u percepciji i prosudbi stvarnosti a da bi se ublažila kognitivna disonancija,⁷² uočava se veća učestalost neuobičajenog načina razmišljanja.⁷³ One bi omogućile često prisutne racionalizacije patoloških postupaka, tako da se naprimjer radnjama pripíše obrazovna vrijednost, prijestupnici se izgovaraju da na taj način pružaju djetetu ugodu, da je dijete svojim ponašanjem ili odijevanjem provociralo seksualnu aktivnost, sve do amnezije

⁶⁸ Usp. Alexander SARTORIUS I DR., Abnormal amygdala activation profile in pedophilia, u: *European Archives of Psychiatry & Clinical Neuroscience*, 258 (2008.) 5, 271-277.

Da se ne razvije devijantno ponašanje, uz proces socijalizacije seksualnog ponašanja, pomaže činjenica evolucijske perspektive, da je naime tijelo bez izraženih (sekundarnih) spolnih obilježja u predpubertetu, znak nedostignute spolne zrelosti i plodnosti i da ne bi trebalo pobuditi seksualni interes. Usp. Robert L. SPITZER – Jerome C. WAKEFIELD, Why pedophilia is a disorder of sexual attraction – at least sometimes, u: *Archives of Sexual Behavior*, 31 (2002.) 6, 499-500.

⁶⁹ Usp. Michael C. SETO, Pedophilia and sexual offenses against children, 344.

⁷⁰ Usp. Juan Antonio BECERRA GARCÍA, Etiology of pedophilia from a neurodevelopmental perspective. Markers and brain alterations, u: *Revista de Psiquiatría y Salud Mental*, 2 (2009.) 4, 190-196; Gérard NIVEAU, Cyber-pedocriminality: Characteristics of a sample of internet child pornography offenders, u: *Child Abuse & Neglect*, 34 (2010.) 8, 570s; Robin A. BLANCHARD I DR., Self-reported head injuries before and after age 13 in pedophilic and nonpedophilic men referred for clinical assessment, u: *Archives of Sexual Behavior*, 32 (2003.) 6, 573-581; George I. VIAMONTES, Bernard D. BEITMAN, Neural substrates of psychotherapeutic change, u: *Psychiatric Annals*, 36 (2006.) 4, 225-236; Ray BLANCHARD I DR., IQ, handedness, and pedophilia in adult male patients stratified by referral source, u: *Sexual Abuse: A Journal of Research & Treatment*, 19 (2009.) 3, 285-309.

⁷¹ Usp. M. F. RUZICKA, Predictor variables of clergy pedophiles, u: *Psychological Reports*, 81 (1997.) 2, 589-590; Michael C. SETO, Pedophilia and sexual offenses against children, 323.

⁷² Usp. Caoilte Ó CIARDHA – Theresa A. GANNON, The cognitive distortions of child molesters are in need of treatment, u: *Journal of Sexual Aggression*, 17 (2011.) 2, 130-141; Theresa A. GANNON – Devon L. L. POLASCHEK, Cognitive distortions in child molesters: A re-examination of key theories and research, u: *Clinical Psychology Review*, 26 (2006.) 6, 1000-1019.

⁷³ Usp. Sara M. GERARD I DR., A Rorschach study of interpersonal disturbance in priest child molesters, u: *Sexual Addiction & Compulsivity*, 10 (2003.) 1, 53-66.

događaja. Deficit ne valja jednoznačno povezati s niskim kvocijentom inteligencije, makar se uočila veća korelatnost niskog kvocijenta inteligencije s niskom dobi žrtava.⁷⁴

Uz neurološke, od bioloških čimbenika za razumijevanje etiologije valja skrenuti pozornost na poremećaje u endokrinom sustavu. Kod osoba s ovim poremećajem našla se povećana razina testosterona te općenito hormona stresa, kortizola i prolaktina. Veća učestalost pojave poremećaja našla se u osoba čije su majke u trudnoći bile izložene visokom stresu, što je moglo kompromitirati neurološki razvoj fetusa te u majki ovisnih o drogama.⁷⁵

Teorije koje se oslanjaju na psihoanalizu sklone su vidjeti uzrok devijantnom ponašanju u kojoj od trauma između druge i pete godine, dakle u vrijeme pojave Edipova (Elektrina) kompleksa i oblikovanje seksualnog identiteta.⁷⁶ U prilog im govori činjenica da je između 50 i 80% prijestupnika doživjelo seksualno zlostavljanje,⁷⁷ kad je riječ o klericima, procjenjuje se na 66% slučajeva.⁷⁸

Iz perspektive teorija socijalnog učenja ovakvo devijantno seksualno ponašanje moguće je tumačiti kao poremećaje u procesu učenja socijalnih vještina, koje uključuje i oblike dopuštene seksualne ugone, zatim izgradnje neprimjerenog osjećaja krivnje i osjetljivosti. Kao odrasla osoba počinitelj nastavlja doživljaj i ponašanje konflikta i ambivalentnosti. Oni jednom doživljeni kao značajni, naučeni u ranoj dobi života, kasnije nisu bili adekvatno korigirani.

Teorije koje se oslanjaju na sistemsko tumačenje psihičkog događanja u etiologiji stavljaju naglasak na neadekvatne dinamike koje su se razvile među članovima različitih generacija, a karakteriziraju ih nejasne ili zamijenjene uloge unutar obitelji (kći kao prijateljica i utočište, sin kao potpora i savjetnik namjesto muža i sl.), erotizirana atmosfera u obitelji s malom djecom (prerana seksualna inicijacija) pravdana naprimjer seksualnom slobodom i osviještenošću.

⁷⁴ Usp. Ray BLANCHARD I DR., Pedophiles. Mental retardation, maternal age, and sexual orientation, u: *Archives of Sexual Behavior*, 28 (1999.) 2, 111-127.

⁷⁵ Usp. Ryan C. W. HALL – Richard C. W. HALL, A profile of pedophilia, 463; Justine M. SCHÖBER – Peter M. BYRNE – Phyllis J. KUHN, Leuprolide acetate is a familiar drug that may modify sex-offender behaviour: the urologist's role, u: *British Journal of Urology*, 97 (2006.) 4, 684-686.

⁷⁶ Njega ne valja poistovjetiti sa seksualnom aktivnošću (i sposobnošću) genitalne prirode, ali bi mu ona nužno trebala prethoditi.

⁷⁷ Usp. Cornelius T. McQUILLIAN, What every priest, religious and bishop should know about pedophilia, u: *Journal of Pastoral Counseling*, 39 (2004.), 35.

⁷⁸ Usp. Thomas G. PLANTE, Priests behaving badly, 95.

Kao što je razvidno, na etiološko pitanje nije moguće nedvojbeno odgovoriti, odnosno u pojedinačnim slučajevima valja uzeti u obzir mogućnosti interakcije većeg broja čimbenika, čime se olakšava odabir primjerenijeg tretmana.

4. Počinitelj – (i sam) žrtva zlostavljanja

Ako je jednom žrtva zlostavljanja, procesom reaktivne formacije osoba bi trebala razviti averzivne reakcije (bijeg, gađenje, agresivnost). Ona bi trebala zaustaviti misao na zlostavljanje i njegovu provedbu. Prema potencijalnoj žrtvi, nekoć i sam žrtva, trebala bi razviti empatičnost i projekciju osjećaja iz vlastite prošlosti. Ovakvu razvoju ponašanja čini se da će biti sklonije one žrtve koje su nedvojbeno prepoznale zlostavljanje i svjesno ga doživjele kao nelagodu i traumu. Nasuprot tome, žrtva zlostavljanja može i sama razviti ponavljanje sličnog ponašanja, u inverznoj ulozi.⁷⁹ Ovakav razvoj događanja mogao bi se pronaći vrlo vjerojatno kod ambivalentnog odnosa između zlostavljalatelja i njegove žrtve (nasuprot prethodno spominjanoj jasnoći glede zlostavljanja), jer on žrtvu zlostavljanja dovede u stanje konfuzije i dezorganizacije. Budući da situaciju ambivalentnosti nije mogla razriješiti onda, osoba to pokušava učiniti u odrasloj dobi, tako da sama stvara situaciju sličnu onoj u prošlosti: sadašnju situaciju stavlja u službu vlastite traume iz prošlosti. U prilog ovakvu tumačenju ide i činjenica da je velik broj seksualnih zlostavljalatelja (osobito među klericima) i sam bio žrtva zlostavljanja, da čin zlostavljanja ne mora proizvesti specifični genitalni seksualni užitek te da dob žrtve često korespondira s dobi kad je počinitelj sam bio žrtva zlostavljanja.⁸⁰ Zlostavljalatelj bi dakle inducirao ambivalentnost i traumu kod mlade osobe da bi se mogao identificirati sa svojom žrtvom, kroz nju na posredan način proživljavati vlastitu prošlost i konačno elaborirati. Da bi mogao sadašnju situaciju staviti u službu prošlosti, zlostavljalatelj mora disocirati sadašnji čin zlostavljanja od njegova emotivnog značenja za vlastitu prošlost, kako bi priječio svijest o racionalnoj, moralnoj i emotivnoj nedopustivosti čina.⁸¹ Uz prethodno spominjano, da bi nastavio svoj čin, sadašnji zlostavljalatelj može se pravdati činjenicom da se žrtve često

⁷⁹ Usp. Ashley F. JESPERSEN – Martin L. LALUMIÈRE – Michael C. SETO, Sexual abuse history among adult sex offenders and non-sex offenders. A meta-analysis, u: *Child Abuse & Neglect*, 33 (2009.) 3, 188s.

⁸⁰ Usp. John B. MURRAY, Psychological profile of pedophiles and child molesters, u: *Journal of Psychology*, 134 (2000.) 2, 211-224.

⁸¹ Usp. Dennis HOWITT – Kerry SHELDON, The role of cognitive distortions in paedophilic offending: Internet and contact offenders compared, u: *Psychology, Crime & Law*, 13 (2007.) 5, 469-486.

ne opiru i ne prokazuju svog zlostavljalatelja, da ih navodno usrećuju obećane nagrade i pažnja koja im se poklanja, pa makar se prethodno radilo o prijetnji ili ucjeni. U ambivalentnosti odnosa koju nije uspio razriješiti u prošlosti i koju sada evocira te vanjskom neopiranjju svojih žrtava vrlo vjerojatno leži ključ razumijevanja perzistencije traume: akutna situacija omogućuje reminiscenciju vlastite traume, ali prošlost nije moguće vratiti niti ju na takav način promijeniti.

Razloga nereagiranja mlade žrtve može biti više: sumnja da se nije ipak na koji način izazvalo zlostavljanje i na njega se pristalo (kao što počinitelj može predbacivati). Takva sumnja nekad bude potkrijepljena naprimjer bezazlenim upitom odraslih ili govorom o seksualnosti. Jedan od čestih razloga je i strah pred odraslom osobom zlostavljalatelja koja je fizički jača, zatim strah da bi se vjerovalo zlostavljalatelju ne njoj, budući da je on odrasla osoba (dok bi djeca bila sklona fantaziranju i laži), strah od posljedica prokazivanja koje u dječjoj fantaziji poprime bizarne oblike gdje se ostvaruju prijetnje ili obećanja zlostavljalatelja (strategije kojima se približio svojoj žrtvi⁸²) i bijeg u koji drugi oblik fantazije od kojih u ovoj fazi razvoja još nije pročišćena elaboracija stvarnosti te napokon regresija u kognitivnim procesima u vrijeme traumatičnog događaja i amnezija koja im može slijediti.

Od fantazija se može javiti ona da zlostavljalatelj ima, istina, kontrolu nad tijelom žrtve, ali nema nad umom i emocijama. U tom bi slučaju, da bi ublažila povredu integriteta osobnosti, žrtva disocirala tijelo od ostatka osobnosti. Kao posljedica, žrtva razvija hostilnost prema vlastitu tijelu, jer je ono bilo na neki način povod zlostavljanju, i pretvara ga se u simboličkog i 'dopuštenog' neprijatelja, jer je percipirano kao manje opasno od zlostavljalatelja. Osjećaj tijela i ophođenje s njime praćeno je niskim samopoštovanjem, anksioznošću, sve do napada panike te depresivnosti. Ono može prerasti u koji oblik somatizacije ili autodestruktivnosti (naprimjer anoreksija u doba adolescencije i posebno bulimična anoreksija), uključujući i suicid.⁸³

Pred gubitkom integriteta osobnosti žrtva se može braniti fantazijom; gubitak kontrole nad vlastitim tijelom može postati izvorom kontrole nad zlostavljačem. Dok on sebi prisvaja kontrolu i moć nad tijelom žrtve, ona na neki način uspostavlja moć nad njime, odnosno nad njegovim osjećajima i užitkom. Tako tijelo, izvor osjećaja bespomoćne izloženosti i dezintegracije osobnosti,

⁸² Usp. Branka SLADOVIĆ FRANZ, Početni intervju s djetetom u slučajevima sumnje na seksualno zlostavljanje, u: *Ljetopis socijalnog rada*, 5 (2002.) 2, 283-294.

⁸³ Usp. Igor WEINBERG, »I am nobody«: A case study of suicidal dynamics in pedophilia, u: *Archives of Suicide Research*, 7 (2003.) 4, 375-387.

može postati i instrumentom kontrole nad nasilnikom. Budući da je odnos sa zlostavljačem ambivalentan, žrtva plaća na neki način njegovu naklonjenost prepuštanjem kontrole nad vlastitim tijelom. Osjećaj se kontrole i moći kod žrtve tada više ne uspijeva diferencirati od osjećaja ugone i zadovoljstva i na neki način ispunjenosti koje se osjećaju zbog naklonosti počinitelja, a zadovoljstvo se miješa s osjećajem iskorištenosti, prljavosti i prezira samoga sebe. Vrlo je vjerojatno da će i kasnija ophođenja žrtve poprimiti sličan model osjećanja i ponašanja: namjesto komunikacije u ljubavi i poštivanju među jednakovrijednim osobama, osjećaja ugone i sposobnosti prepustiti se s povjerenjem u tuđe ruke, interakcije s drugima moguće su samo kroz kontrolu nad njihovim osjećajima i pod cijenu seksualnog iskorištenja. Tako žrtva uči strategije od svog zlostavljača: osjećaj nemoći i anksioznosti pokušava kompenzirati učenom, uvjetovanim prihvaćanjem i fizičkom kontrolom nad tuđim tijelom.⁸⁴ Perverzno će se ponašanje vrlo vjerojatno etablirati, ako je prisutna i seksualna ugon, a ona ublažava i osjećaj krivnje, a s njegovim umanjnjem sam se poremećaj dodatno učvršćuje.

Značajnu ulogu u doživljaju zlostavljanja ima prethodno spominjani stupanj kognitivne (ne)zrelosti žrtve koja nije u stanju adekvatno elaborirati stvarnost te razlučiti stvarnost od elemenata vlastitog unutarnjeg svijeta (naprimjer želja, fantazija), tako da interpretacija događaja može poprimiti bizarne oblike u svijesti žrtve. Situaciji nepovoljno pridonosi jednako tako nedostatan životni iskustvo, koje katalizira kognitivni razvoj zbog konfrontacije sa stvarnošću i njezino čišćenje od ostataka fantazija, djetinjih i naivnih predodžaba iz prethodnog životnog razdoblja te buđenje seksualnosti, nekad umjetno inducirane od strane okoline. Uz njih, zbunjenost i ambivalentnost, umanjena sposobnost elaboracije više osjećaja istovremeno te uvjerenje da je ponašanje odrasle osobe jednoznačno, uvećavaju mogućnost izostanka reakcije na zlostavljanje.⁸⁵

Osobito u trenutcima krize, kao što su emotivno i fizičko zlostavljanje, rastava i svađe roditelja, emotivna zapuštenost, emotivna i/ili fizička odsutnost očinske figure (nemogućnost ostvarenja »triangulacije«, E. L. Abelin), sveprisutnost dominantne i hladne majčinske figure koja obezvređuje mušku

⁸⁴ Izgleda da je i dječja pornografija jedan oblik pokušaja zadobivanja kontrole nad tijelom djeteta: ovdje na fantazirajući i simbolički način, budući da je slika (film) dostupna zlostavljačelju u svakom trenutku, kad god poželi. Zato će prisutnost pornografije biti značajnim indikatorom (i prediktorom) poremećaja. Usp. Sharon LAMBERT – Elaine O’HALLORAN, *Deductive thematic analysis of a female paedophilia website*, u: *Psychiatry, Psychology and Law*, 15 (2008.) 2, 284-300; Michael C. SETO, *Pedophilia and sexual offenses against children*, 331s, 337.

⁸⁵ Usp. Kristina SESAR, *Spolno zlostavljanje djece*, u: *Ljetopis socijalnog rada*, 16 (2010.) 3, 615-633.

i očinsku, ovisnosti i s njom vezana agresivnost i destruktivnost, teška bolest u obitelji, jaki psihički poremećaji kod roditelja (kao naprimjer depresivnost majke), ali nekad i sam ulazak novog člana u obitelj (rođenje brata, sestre), mladu osobu, dok u zlostavljaatelju traži zamjenski izvor privrženosti i brige, stavljaju u poziciju visoke vulnerabilnosti, ona postaje manje osjetljivom na pokazatelje mogućeg izrabljivanja.⁸⁶ Mlada osoba može racionalizirati ovakvo emotivno vezivanje na osobu izvan obiteljskog kruga osjećajem privrženosti i obožavanja svog odraslog »životnog mentora«⁸⁷. Kad je riječ o kleriku kao počinitelju, racionalizacija ga može obaviti velom božanske moći te on postaje savršena figura patološke transferencije. U svakom slučaju, zbog kognitivne nesposobnosti razlučivanja i zbog životnog neiskustva, žrtva nije u stanju procijeniti svu težinu događanja. U tom svjetlu postaje plauzibilno da neke od žrtava tek u zrelijoj dobi postanu svjesne proživljenog seksualnog zlostavljanja.

5. Odrednice profila seksualnog zlostavljaatelja

Dosad rečeno izgleda da nam omogućuje formuliranje nekoliko odrednica osobnosti seksualnog zlostavljaatelja i uz to, u našem slučaju, valjanih psiholoških prediktora razvoja ovakva poremećaja kod klerika. Valja naravno imati na pameti kako svako tipiziranje otvara mogućnost simplificiranja i prividne jasnoće, dok razvoj seksualnog poremećaja može biti samo jedan od raspleta, razvoj prisutne sklonosti, odnosno vulnerabilnosti osobnosti. Odrednice stoga valja shvatiti kao radnu verziju, orijentire koji bi pomogli odgovornim osobama, senzibilizirali ih i potakli na poduzimanje potrebnih koraka u odgoju i/ili usmjerili k adekvatnom psihoterapeutskom tretmanu.

Kao prvu odrednicu valja istaknuti općenito povećanu prisutnosti psihičkih poremećaja kod (mogućih) seksualnih zlostavljaatelja.⁸⁸ Jednako su tako prisutne poteškoće u ophođenju s vlastitom seksualnošću, poteškoća u definiranju seksualnog identiteta, zatim iskustvo seksualnog ali i inače kojeg drugog oblika zlostavljanja. Anamnetički podatci govore često o iskustvu (pre)rane

⁸⁶ Usp. Michael C. SETO, *Pedophilia and sexual offending against children. Theory, assessment and intervention*, Washington, D.C., 2008., 91ss.

⁸⁷ Usp. Andrea CELENZA, Sexual misconduct in the clergy. The search for the father, u: *Studies in Gender and Sexuality*, 5 (2004.) 2, 219s; Derek P. FARRELL, An historical viewpoint of sexual abuse perpetrated by clergy and religious, 73.

⁸⁸ Usp. William L. MARSHALL, Diagnostic issues, multiple paraphilias, and comorbid disorders in sexual offenders. Their incidence and treatment, u: *Aggression and Violent Behavior*, 12 (2007.) 1, posebno 24-26; Ryan C. W. HALL – Richard C. W. HALL, A profile of pedophilia, 462.

seksualne inicijacije, neprimjerene socijalizacije seksualnosti, a one mogu pogodovati visokoj inhibiranosti (karakteristika zajednička s izbjegavajućim poremećajem), odnosno preranoj ili pretjeranoj okupiranosti spolnošću (možda inducirana znatiželjom vršnjaka, nekom vrstom voajerizma od strane odrasle osobe ili kojeg drugog njezina patološkog ophođenja sa seksualnošću).⁸⁹

Sljedeća karakteristika osobnosti potencijalnog zlostavljalatelja jest nesposobnost empatične identifikacije s drugim i posebno sa svojom žrtvom, što ovaj poremećaj čini sličnim shizoafektivnom poremećaju.⁹⁰ Fenomenologija se očituje u izbjegavajućem ponašanju i averzivnim osjećajima u odnosu na žrtvu, a prisutno je i racionaliziranje tuđe patnje, tj. patnja se tumači kao posljedica krivih odabira, ponašanja ili pretjerane osjetljivosti žrtve i umanjuje se njezina težina. U usporedbi s njom, zlostavljalatelj sam sebe smatra žrtvom životnih okolnosti i loše obiteljske situacije, a osobito su roditelji meta pred-

⁸⁹ Usp. Pekka SANTTILA, Childhood sexual interactions with other children are associated with lower preferred age of sexual partners including sexual interest in children in adulthood, u: *Psychiatry Research*, 175 (2010.) 1-2, 158s; Kenneth M. ADAMS, Clergy sex abuse. A commentary on celibacy, u: *Sexual Addiction & Compulsivity*, 10 (2003.) 2-3, 91s; Michael C. SETO, Pedophilia and sexual offenses, 340-342.

Za orijentaciju može poslužiti studija koja donosi podatak da se oko 30% katoličkog klera u poteškoćama tuži na konfuziju glede seksualne određenosti. Usp. Sarah KNOX – Stephen G. VIRGINIA – Jaquelyn SMITH, Pilot study among Roman Catholic secular clergy, u: *Pastoral Psychology*, 55 (2007.) 3, 298. Studija S. M. Gerarda i ostalih autora pokazuje daleko veću »sexual preoccupation, atypical sexuality and gender confusion«. Usp. Sara M. GERARD I DR., A Rorschach study of interpersonal disturbance in priest child molesters, 64. Katalizatorom problematike smatra se uz ostalo i rigidni katolički moral glede spolnosti koji od klerika zahtijeva beskompromisno život bez spolnosti (neovisno o tome živi li se i kako se živi) i time mu onemogućuje pravilno ophođenje s njom. Usp. Paul J. GORRELL, The Roman Catholic pedophilia crisis and the call to erotic conversion, u: *Theology & Sexuality*, 12 (2006.) 3, 251-262.

David Marcotte smatra da je za pojačanu prisutnost pedofilije kod klerika uvelike odgovorna njihova socijalizacija (u vremenu od 1950. do 1969. godine) koja uz ostalo nije dala dovoljno jasne odrednice socijalne inhibicije za spolnu aktivnost. Usp. David MARCOTTE, The role of social factors in the sexual misconduct of Roman Catholic clergy. A second look at the John Jay Data, u: *Sexual Addiction & Compulsivity*, 15 (2008.) 1, 23-38.

U smislu prethodno rečenoga, u javnoj diskusiji glede seksualnog odgoja u školama, koja se vodi u više zemalja Europe valja istaknuti inicijativu grupe roditelja u Švicarskoj koja traži da se seksualna inicijacija pomakne barem u stariju dob djece, ako se već ne ukida, pravdajući svoj stav mogućim neurotičnim razvojem mlade osobe ali i cijelog društva što se tiče seksualnosti.

⁹⁰ Usp. William L. MARSHALL I DR., Self-esteem, shame, cognitive distortions and empathy in sexual offenders: their integration and treatment implications, u: *Psychology, Crime & Law*, 15 (2009.) 2-3, 223; Marc A. FALKENHAIN I DR., Cluster analysis of child sexual offenders. A validation with Roman Catholic priests and brothers, u: *Sexual Addiction & Compulsivity*, 6 (1999.) 4, 323ss.

bacivanja.⁹¹ Pretjerana kritizirajuća zaokupljenost obitelji podrijetla, koja je navodno odgovorna za sadašnje stanje nezadovoljstva i povrijeđenosti, trebala bi privući pažnju odgojitelja, i posebno terapeuta, već samim time što daje indiciju o mogućim nerazriješenim traumama vezanim uz obiteljsko okruženje. Nesposobnost za empatiju valja vidjeti i u slučaju njezina pretjerana pokazivanja, neupitne spremnosti na pomoć svakoj osobi u potrebi. U ovakvom se slučaju vrlo vjerojatno dogodila identifikacija ne s osobom kojoj se pomaže nego s njezinim trenutnim stanjem bespomoćnosti i boli, u koje se projicira vlastita bespomoćnost i anksioznost, odnosno depresija (histrioničke crte osobnosti). Budući da osoba zlostavljalatela nije naučila 'pravilno' osjećati (osjećati sve osjećaje i njihovu gradaciju primjerenu situaciji), nekad ih međusobno ne razlikuje ili ih poistovjećuje sa željom za kontrolom i moći (dinamika osobnosti kao kod *borderline* poremećaja). Posljedice ovakva razvoja u osjećajnom životu jesu emotivne i ponašajne reakcije neadekvatne situaciji, odnosno vanjskom podražaju, s težnjom k njihovoj upadljivoj ekstremizaciji (pretjerana ili nikakva reakcija gdje sitnice mogu pogodovati trenutnu drastičnu promjenu u osjećajima i ponašanju).

Prethodno je spominjano da studije pokazuju kod seksualnih prijestupnika značajno visoku prisutnost neuobičajenog načina percepcije i razmišljanja, sve do jake kognitivne distorzije (shizotipni poremećaj). Iako njihova nekonvencionalnost nekad može predstavljati originalna rješenja, ona se kod ovih osoba može odraziti na percepciju stvarnosti kao takve. Te osobe uobičajeno pokazuju sklonost rigidnom načinu razmišljanja⁹² i, konkretno, takozvanom *fundamentalist religious beliefs*. Jednako je tako ugrožen i njihov socijalni život te pokazuju neuobičajene načine ophođenja s drugima.⁹³ Njih će karakterizirati: reakcije nelagode i sklonost k agresivnom ponašanju u socijalnim situacijama koje prelaze strogo kontrolirane, unaprijed predvidive okvire, a posebno kad je u interakciji s osobama suprotnog spola.⁹⁴ Iz rečenog je moguće

⁹¹ Usp. Jane NUÑES, Outpatient treatment of the sexually compulsive ephebophile, 32s; Andrea CELENZA, Sexual misconduct in the clergy, 225.

⁹² Usp. Gregory P. RYAN – Jeffery P. BEARWALD – Gerard McGLONE, Cognitive mediational deficits, 1-16.

⁹³ Usp. Thomas g. PLANTE – Arianna ALDRIGE, Psychological patterns among Roman Catholic clergy accused of sexual misconduct, u: *Pastoral Psychology*, 54 (2005.) 1, 73-80; Gregory P. RYAN – Jeffery P. BEARWALD – Gerard McGLONE, Cognitive mediational deficits and the role of coping styles in pedophile and ephebophile Roman Catholic clergy, u: *Journal of Clinical Psychology*, 64 (2008.) 1, 11.

⁹⁴ Usp. Sue WONG GENGLER – Jerry W. LEE, Ministers' understanding of battered women. Differences among Catholic male priests, Protestant female ministers and Protestant male ministers, u: *Journal of Religion & Abuse*, 3 (2001.) 3-4, 41-60.

tumačiti neuredan život ne malenog broja klerika koji su inače prihvaćeni kao religiozne (karizmatičke) vođe: život im može biti u suprotnosti s učenjem, mogu strogo obdržavati religiozne propise i živjeti isposnički. Njihovu religioznost valjalo bi tumačiti kao obrambeni mehanizam zvan asketicizam kojem pribjegavaju adolescenti dok još ne uspijevaju integrirati seksualnost u vlastitu osobnost. Sukladno rečenom, pojačana religiozna praksa predstavljala bi neku vrstu zadovoljštine za počinjena djela i pokušaj novog zadobivanja kontrole nad seksualnošću, a posebno strah da ona ne poprimi bolesne oblike. Asketicizam pokazuje poteškoću u spolnom identitetu, prikrivenu odbojnost prema osobama suprotnog spola i prema spolnosti uopće. Seksualnost je doživljena kao neprijateljska i opasna po integritet osobnosti, stvara se strah od nje jer bi mogla izmaći kontroli, i odavde rigidnost u ophođenju s njom. U isto vrijeme, sasvim određene životne situacije mogu biti okidači, kad će eskalirati seksualnost u nekontroliranom, neuređenom obliku, što dodatno učvršćuje bojazan pred njom i uvjerenje da ju je nemoguće kontrolirati. Prethodnom tumačenju nasuprot, pronalaze se primjeri koegzistiranja duboke duhovnosti i snažne erotičnosti, koje bi mogle dopustiti zaključak kako one predstavljaju zapravo dva različita oblika kanaliziranja iste energije.⁹⁵

U ovom kontekstu valja skrenuti pozornost na sposobnost osobe ophoditi se sa stresom, kao snažne odrednice mogućem profiliranju seksualnog poremećaja. Stres mogu generirati: doživljaj granice vlastitih sposobnosti u odnosu na očekivanja (tuđa i vlastita) i opći osjećaj neadekvatnosti, deficit u socijalnim interakcijama i introvertnost, boležljivost, egzistencijalna neizvjesnost, samoća i osjećaj nerazumijevanja od strane zajednice i hijerarhije, starenje i sl. Prethodno je spominjano kako se našla veća učestalost niske tolerancije na stres kod efebofilnih prijestupnika, i posebno da je u njih daleko prisutniji eksterni *locus of control*.⁹⁶ Budući da je riječ o interesu za djecu koja ulaze u adolescenciju, kod ove bi se patologije moglo govoriti o fiksiranoj identifikaciji s osobom koja je u tom životnom razdoblju. U tom slučaju, niski prag tolerancije na frustraciju izazvao bi regresiju u vrijeme percipirano kao manje frustrirajuće, a to bi kod ovih prijestupnika bio početak adolescencije, doživljen kao razdoblje relativne sigurnosti i bezbrižnosti, osjećaja neograničene moći (manični osjećaj omnipotentnosti kao ostatak djetinje percepcije svijeta i identiteta oslonjena na

⁹⁵ Usp. Virginia GOLDNER, Introduction – The sexual abuse crisis and the Catholic Church. Gender, sexuality, power and discourse, u: *Studies in Gender and Sexuality*, 5 (2004.) 1, 3s.

⁹⁶ Usp. Sara M. GERARD I DR., A Rorschach study of interpersonal disturbance in priest child molesters, 54.

odrasle). Adolescent naime može stvoriti pretjerano dobro mišljenje o sebi, ne bi li na taj način zaštitio dobru sliku o sebi u razdoblju osjetljivog prijelaza u odraslu dob, sa svim posljedicama koje odrastanje sa sobom nosi. Distorzija u percepciji svijeta i sebe ima kompenzacijski karakter i ublažava frustraciju prijelaza u novu životnu dob, no ona se u normalnom razvoju korigira zahvaljujući pozitivnom iskustvu stvarnosti, podršci odraslih, stjecanju vlastita mjesta u njihovu svijetu. Procjena sebe i osjećaj kompetentnosti bivaju diferenciraniji, stječe se osjećaj doraslosti životnim izazovima, a njima se snaži samopouzdanje i formira dobra slika o sebi (*self-esteem*). Prethodno rečeno presudno će utjecati na osjećaj ispunjenosti i sposobnost osjetiti zadovoljstvo sobom, ali i zadovoljstvo kao takvo, uključujući i seksualni užitak. Kod efebofilne sklonosti radilo bi se dakle o identifikaciji zlostavljalatelja sa svojom žrtvom regresijom u njezinu dob, odnosno reminiscencijom početka vlastite adolescencije, budući da je ono razdoblje bilo doživljeno kao relativno zadovoljavajuće, odnosno manje stresno. Kao okidač ovoj regresivnoj identifikaciji bila bi već sama okolnost kontakta s mladom osobom, a jednom okušana kontrola nad tijelom žrtve i pritom doživljaj zadovoljstva, odnosno seksualnog užitka, učvrstili bi patologiju. U prilog takve dinamike identifikacije govori činjenica da postoji značajno veća sklonost zlostavljalatelja k žrtvama muškog spola (64% nasuprot 22%).⁹⁷

Dosad rečeno govorilo bi u prilog opravdanosti diferenciranja efebofilije i pedofilije. Kod druge bi se radilo o fiksiranju i ponovnom vraćanju na rano ambivalentno iskustvo ugone s odraslom osobom od značenja, koje je moglo biti – ali ne nužno – seksualne prirode. U tom bi se slučaju seksualni zlostavljalatelj poistovjećivao sa žrtvom pripisujući joj užitak koji je sam u djetinjstvu doživio i koji ne zna jednoznačno odrediti, dok zaokupljenost vlastitom problematikom umanjuje osjetljivost za osjećaje svoje trenutne žrtve (vrlo često prisutan je manjak empatičnog doživljaja žrtve). U potkrepu govori dob žrtve, koja odgovara otprilike vremenu traumatičnog iskustva zlostavljalatelja. Budući da se kod seksualnih prijestupnika među klericima radi uglavnom o žrtvama između 11. i 17. godine,⁹⁸ svakako bi ophođenje sa stresom valjalo smatrati jednim od ključnih indikatora mogućnosti razvoja ove vrste patologije. Općenito bi u odgoju i praćenju (budućih) crkvenih službenika valjalo razviti visoku

⁹⁷ Usp. Peter CIMBOLIC – Pam CARTOR, Looking at epebophilia through the lens of cleric sexual abuse, 351s.

⁹⁸ Prema rezultatima John Jay College of Criminal Justice radi se o 70% slučajeva. Usp. JOHN JAY COLLEGE OF CRIMINAL JUSTICE, The nature and scope of the problem of sexual abuse. Analizu dobivenih rezultata vidi u: Pam CARTOR – Peter CIMBOLIC – Jennifer TALLON, Differentiating pedophilia from epebophilia in cleric offenders, u: *Sexual Addiction & Compulsivity*, 15 (2008.) 4, 314-316.

senzibilnost za njihov način ophođenja sa stresom: velika je potreba preventivnog rada i razvoja osobnih učinkovitih strategija u tom pogledu.

Uz poremećen odnos prema mladoj osobi, zlostavljalatelj će vrlo vjerojatno razviti i druge neadekvatne oblike međuljudskih odnosa. Njih prije svega karakterizira manjak odnosa s osobama iste dobi i sebi ravnima, dok je interes i osjećaj zadovoljstva usmjeren na djecu. Fiksiranje na traumu iz djetinjstva može rezultirati neuobičajenim, djetinjim ponašanjima, govorom i predodžbama: mogući su ostatci bizarnih fantazija iz ranog djetinjstva.

Među snažne indikatore za razvoj ovog poremećaja valja svrstati ophođenje s autoritetom. Osobnost (potencijalnog) zlostavljalatelja karakterizira pasivnost, introvertnost, konformizam i ovisnost.⁹⁹ Ona može razviti morbidan osjećaj privrženosti prema osobama s autoritetom (*»man of authority«*, *»yes man«*) i suprotno njima u odnosu na osobe koje ga nemaju, sve do snažnih averzivnih (naprimjer prezir) i destruktivnih osjećaja. Ovaj posljednji mogli bismo tumačiti projekcijom vlastitih neželjenih emotivnih stanja koja izmiču kontroli. Servilno će se priklanjati osobama s autoritetom i na njih delegirati donošenje odluka, kad se već sami ne osjećaju doraslima odlučivati a to izaziva anksioznost.¹⁰⁰ Može se dogoditi da osobe autoriteta, nerijetko zbog vlastitih emotivnih teškoća, pokažu visoke sklonosti ovakvim *»perfektnim«* svećenicima i kandidatima, pa mogu razviti odnose neprimjerene statusu i ulozi u kojoj se nalaze.¹⁰¹

Na temelju prethodno rečenoga moglo bi se zaključno postaviti teza kako su pedofilne osobe općenito sklone maloljetnim osobama zbog pokušaja razrješenja vlastite rane traume ili su fiksirane na rani užitak, a efebofilne osobe u trenutcima stresa identificirale bi se sa svojim žrtvama u vrijeme maničnog osjećaja omnipotentnosti kojim adolescent suočava stres odrastanja. Osobe s efebofilijom smatraju se psihoseksualno razvijenije od onih s pedofilijom, imaju osobnije odnose sa svojim žrtvama i daju im se bolje prognoze u liječenju nego u slučaju pedofilije.¹⁰² Uz ostalo ih karakterizira veći stupanj svijesti i osjećaja odgovornosti za svoje ponašanje, ali za razliku od prethodnih, niži im je prag tolerancije na frustraciju, reakcije su im izraženije te postoji veća

⁹⁹ Usp. Giovanni CUCCI – Hans ZOLLNER, *Crkva i pedofilija. Psihološko-pastoralni pristup*, 36s.

¹⁰⁰ Spominjana studija Sare M. Gerard i dr. potvrđuje prethodne nalaze kako seksualni prijestupnici u strogo limitiranim socijalnim situacijama daju konvencionalne i prilagođene odgovore daleko iznad koje druge (uključujući i kontrolnu) skupine, čime pokazuju zabrinutost glede socijalnih sposobnosti. Usp. Sara M. GERARD I DR., *A Rorschach study of interpersonal disturbance in priest child molesters*, 61.

¹⁰¹ Usp. Clare McGRATH-MERKLE, *Generativity and the U.S. Roman Catholic bishops' responses, to priests' sexual abuse of minors*, 79-83.

¹⁰² Usp. Michael C. SETO, *Pedophilia and sexual offenses*, 330.

mogućnost recidiva u situaciji stresa.¹⁰³ I napokon, hebofilnu sklonost valjalo bi tumačiti kao moguću traumu odrasle osobe pred činjenicom ograničenosti i starenja, nedoraslosti tuđim i vlastitim očekivanjima i osjećaja samoće, tj. napuštenosti. Iako je svećenik svakodnevno suočen s ovim stvarnostima u pastoralnom radu, pokaže se da je na tu činjenicu, kad ona postane stvarnost njegova života, premalo pripremljen.

Zaključno: dileme i smjernice daljnjeg promišljanja

Vrijeme između kasnih pedesetih i ranih osamdesetih godina prošlog stoljeća donosi čitav niz novih okolnosti na društvenoj sceni pod utjecajem europske kulture. Bez pretenzija na postavljanje kauzalnih koneksija, valja uočiti slabljenje kršćanstva kao dominantne kulture i religioznosti, i posebno njegovih moralnih norma. Ovakvo će stanje imati za posljedicu neku vrst vakuuma glede nekih općeprihvaćenih načina ophođenja, izostanak važnih institucija, poput inicijacije i općenito *rites of passage*. Starim se i neadekvatnim institucijama nije ponudila adekvatna alternativa. U našem kontekstu to je značilo zaokret u procesu socijalizacije seksualnosti, s nakanom osloboditi osobu neurotičnosti zbog potisnute seksualnosti, a kao kolateralan efekt izgleda da je prospješio neurotičnu seksualnost, isto tako nije pomogao proces integracije seksualnosti u cjelovitost osobnosti. Tek ukazujući na neke od fenomena, ta je neurotičnost vidljiva u općoj erotizaciji društvene scene, fiksiranju i komercijalnoj instrumentalizaciji seksualnosti, senzacionalizmu kod određenih seksualnih skandala, nekoj vrsti kolektivnog voajerizma i gladi za uvidom u tuđu intimu, ranoj seksualnoj inicijaciji genitalnog tipa, koja je neprimjerena neurološkom i fiziološkom stupnju razvoja djeteta, kognitivnim i emotivnim spremnostima njihove elaboracije. Situaciju pogoršava činjenica izostanka razvoja spolnog identiteta koji im je trebao prethoditi, uz ostalo zbog manjkavih figura identifikacije. Budući da se inicijacija događa neprimjereno, seksualnost i sposobnost užitka mogu poprimiti kod tako mlade osobe bizarne oblike, pa postane plodno tlo za krivi razvoj u ophođenju sa seksualnošću i konfuziju spolnog identiteta. Nova socijalizacija seksualnosti u procesu globalizacije omogućila je dostupnost sadržaja seksualne prirode. Prostor se globalnoga i anonimnoga širi nauštrb privatnoga i normativnoga stvarajući legitimitet »različitomu«, i kad on krši dosad važeće socijalne norme i konsenzuse, uključujući

¹⁰³ Usp. Pam CANTOR – Peter CIMBOLIC – Jennifer TALLON, Differentiating pedophilia from ephebophilia in cleric offenders, 312.

koncept patološkoga i moralnoga.¹⁰⁴ Društveno ozračje i osjećaj bezgranične dostupnosti mogu pospješiti konfuziju između mogućnosti i slobode, moći i užitka. Seksualnost u tom smislu postaje cilj i smisao samoj sebi: traži je se tek kao zadovoljenje potrebe, kao potvrda i dokaz sposobnosti i moći doživljava ugođe, sposobnosti zadovoljiti drugoga i time zadobiti moć i kontrolu nad njime i njegovom ugodom. Okrenutost ugodi, moći i naposljetku samoostvarenju (u izvornom smislu), postaju nepredvidivi znakovi povrede primarnog narcizma. Zato se takva seksualnost ne može dogoditi kao posljedica susreta dviju osoba. Ovo je ujedno kontekst devijacije u seksualnom ponašanju, uključujući zlostavljanje malodobnih osoba od strane posvećenih osoba: ona izaziva skandal, ali je izrasla na tkivu patologije društva. Da se društvo osjeća implicitno prozvanim zbog toga, potvrđuje burna reakcija, često konfuzna i nekoherentna. Naime, javnost pokazuje parcijalnu i selektivnu senzibilnost za problematiku: skandal će izazvati tek određena skupina prekršitelja, dok se gotovo previđaju ostale. Izloženost nadiranju uvijek novih informacija paradoksnos povećava mogućnost otupljenju senzibilnosti za problem, a ne njegovu suočanju. U takvim okolnostima senzacionalizmom prožet kolektivni voajerizam namjesto deklariranog traženja istine i zaštite digniteta žrtava zlostavljanja, pokazuje se iznimno štetan. Za jedne bude okidač proživljavanja traumatične prošlosti, bez mogućnosti njezina ozdravljajućeg zatvaranja. Za druge predstavlja tek početak traume koju, kao iznimno mlada osoba, zbog kognitivne nesposobnosti ili ambivalentnog odnosa sa zlostavljaateljem, onda još nije procijenila takvom, nego tek slijedom njezina umjetno induciranog evociranja u odrasloj dobi, dakle onda kad su se, iz usporedbe s društvenim standardima i očekivanjima, stekle kognitivne sposobnosti i svijest o posljedicama događaja. Poziv na razboritost ne želi umanjiti tragičnost događaja, nego daleko više potaknuti inicijatore moderne inkvizicije na propitivanje možebitnih skrivenih nakana, kao naprimjer materijalne koristi i petminutne slave, pa bilo to i na račun samih žrtava. Uravnotežena razboritost može značajno pridonijeti povoljnoj klimi okruženja u kojem će se dogoditi društvena pomoć i terapija kako žrtava tako i njihovih zlostavljaatelja.

Ovaj članak nije dotaknuo mogućnosti, trenutne procjene efikasnosti (psiho)terapeutskih nastojanja u suočanju s ovim poremećajem. S psihoterapeutske strane zasad ne postoje prilozi koji bi ukazivali na sigurno valjani doprinos logoterapije kao *er-gänz-ende Psychotherapie* (u smislu suportivne psihoterapijske strategije i psihoterapije kojoj je cilj cjelovitost čovjeka) i njezina

¹⁰⁴ Usp. Giovanni CUCCI – Hans ZOLLNER, *Crkva i pedofilija. Psihološko-pastoralni pristup*, 55-62.

Ivan ŠTENGL, *Seksualno zlostavljanje maloljetnika.*
Mogući profil pedofiliji sklone osobnosti klerika

priziva na specifično ljudsku, noetičku dimenziju (samodistanciranje i samonadilaženje). Bez nostalgije za nekim dobrim starim vremenima, logoterapija će »apelirati« na odgovor-nost i, u našem slučaju, uputiti na osobu Apsolutnog i Autoriteta koji će biti garant objektivnosti vrijednosti (Frankl, Scheler); takve će vrijednosti »apelirati« na razum i volju, osobu »izazvati« na ostvarenje smisla (Frankl). Logoterapija dakle neće previdjeti činjenicu vjerskog opredjeljenja osobe u teškoći, nego joj pripisati visoku valentnost u procesu rehabilitacije. Priziv na osobnog Boga, koji potiče osobni odnos s drugim, budući da mu je slika, uči kako postati osoban i prepoznati osobu drugoga, namjesto da mu drugi bude objektom. Na toj osnovi specifično ljudskoga moguć je susret, pomirenje i oprostjenje.

Summary

SEXUAL ABUSE OF MINORS

POSSIBLE PROFILE OF THE PERSONALITY OF CLERIC INCLINED TO PAEDOPHILIA

Ivan ŠTENGL

Catholic Faculty of Theology, University of Zagreb
Vlaška 38, p.p. 432, HR – 10 001 Zagreb
stengli@theo.kbf.hr

Sexual abuse of minors is a serious problem in society which has been given a great deal of attention and aroused general condemnation which leaves room for possible media manipulation. Due to the complexity of the situation a multi-disciplinary approach is required to determine the facts, to help the victims and abusers and to establish a platform for preventative action: To help those who may possibly develop this sort of disorder or to prevent them from having access to minors through (concrete) church service. This article is primarily targeted to those responsible for the education of candidates to Church service and could serve as the basis for Canon dealing with this disorder.

For the purpose of clarifying this disorder, the article first gives a brief overview of available data and estimates of the presence of the disorder amongst the Catholic clergy. It then gives an interpretation of the data in order to establish an objective insight into the factual state compared to interpretations given under current impressions, social pressure, unobjective reports or with an attitude of defence and diminishment of the situation. The second chapter highlights the phenomenology of the disorder while the third chapter defines the etiological question which foresees the interaction of various

factors in their formation: biological (neurological, endocrinal), psychological and sociological. The fourth chapter presents possible psychological dynamical development of sexual preference toward minors amongst those who themselves were victims of similar abuse. Based on that said, the fifth chapter of the article deals with some significant determinants in personality that could contribute to the development of this deviational sexual behaviour. The conclusion presents the current situation in handling this disturbance, some dilemmas and difficulties that arise and offers the possibility of further discussion.

Key words: priest, sexual abuse, paedophilia, phenomenology and etiology of disorder, personality profile, perpetrator as the victim.